

YUNUS EMRE DÖNEMİ TÜRK VAKIFLARI

Prof.Dr.Bahaeddin YEDİYILDIZ

Konumuz, hemen hemen yediyüz yıl ötesinden bize seslenen bir şâirin yaşadığı bir dönemde, 1240'lardan 1321'lere kadar uzanan seksen yıllık bir süre içinde kurulmuş olan Türk vakıflarıdır. Vakıflar, her sene kutlanan Vakıf Haftası'nda, bu salonda da defalarca belirtildiği gibi, Türk tarihinin bin yıllık bir kesitinde, kültürün bütün buudlarında insanlara hizmet sunmayı görev edinmiş bir müessesedir. Bugün hâlâ sanat eserleri olarak veya dinî, sosyal, kültürel ve iktisadî alanlarda hâlâ görevlerini sürdüren veya belli alanlarda yeni fonksiyonlar kazandırılmış kuruluşlar olarak ülkemizin her yanında maddî varlıklarına veya manevî tesirlerine rastlanmaktadır. Bunlar arasında Yunus Emre döneminde kurulmuş olanlar da vardır. Yunus Emre döneminde, sultan, bey, vezîr, zanaatkâr veya tüccar, din veya ilim adamı, nihâyet tarikat şeyhleri, vs... tarafından te'sis edilmiş vakıflardan 35 tanesinin vakfiyesi Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde hâlen muhafaza edilmektedir. Bu vakfiyelerden bir kısmı daha önce ya özel inceleme konusu yapılmak suretiyle yayınlanmış veya başka araştırmalara kaynaklık yapmak üzere tahlil edilmişlerdir. Celâleddin Karatay'ın vakfiyeleri merhum Osman Turan tarafından¹, Kırşehir Emiri Caca Oğlu Nureddin'in vakfiyeleri Ahmet Temir tarafından², Emirci Sultan vakfiyesi ise Ahmet Yaşar Ocak tarafından³ yayınlanmıştır. Niksarlı Ahi Pehlivan'ın vakfiyesi ise, bu zâtın kurmuş olduğu dârüssulehânın işleyiş mekânizmasını tahlil ve tasvir eden bir tebliğde bizzat tarafımdan değerlendirilmiştir⁴.

Yunus Emre döneminde kurulan vakıflarla ilgili vakfiyelerden günümüze kalanların sayısı, az önce sözkonusu ettiğimiz otuzbeş adetten ibâret olmakla birlikte, bunların ihtiva ettiği veriler, müessesenin o günkü hizmet alanlarını, diğer bir ifadeyle hayrat türlerini, gelir kaynaklarının nevi'lerini, müessesenin işleyiş mekânizmasını ve özellikle bu kuruluşlara hayatîyet veren faktörleri anlayabilmemiz için gerekli nitelik ve yeterliliktedir.

Sözkonusu otuzbeş vakfiyedeki verileri toplu olarak değerlendirdiğimiz zaman, bu vakfiyelerle mâbed olarak 26 mescid ve camiin, eğitim öğretim kuruluşu olarak bir mekteb ve yedi medresenin, bedava yemek dağıtılan iki imâretin, yolcuların misafir edildiği ve ağırlandığı bir kervansaray ve 18 zâviye (hânikâh, dârüssulehâ, dâr-ı ziyâfet, tekke, fakirevi)'nin hizmete açılmış olduğunu tesbit edebilmekteyiz. Diğer taraftan, Anadolu'nun muhtelif bölgelerine yayılmış olan bu toplam 55 kuruluşun personel ücretle

1. O.Turan, "Selçuk devri vakfiyeleri III. Celâleddin Karatay, vakıfları ve vakfiyeleri", **Belleten**, c.XII/45, Ankara, 1948,s.17-171.

2. A.Temir, **Kırşehir Emiri Caca Oğlu Nur el-Din'in 1272 tarihli Arapça Moğolca vakfiyesi**, Ankara, 1959, 2.bs.1989.

3. A.Y.Ocak, "Emirci Sultan ve zâviyesi, XIII. yüzyılın ilk yarısında Anadolu (Bozok)' da bir Bababî şeyhi:Şerefud-Din İsmail b.Muhammed", **Tarih Enstitüsü Dergisi**, sayı:IX, İstanbul, 1978, s.129-208.

4. B.Yediöldiz, "Niksarlı Ahi Pehlivan'ın Dârü's-sulehâsı", **Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu** (2-6/Temmuz 1986), Ankara 1987, s.181-290. Sözkonusu 35 vakfiyenin tamamının listesi için aynı seminerde İ.Ateş tarafından sunulan tebliğin ekine bakınız.

rini, onarım masraflarını ve diğer giderlerini karşılamak üzere 263 köyün, 239 arazi, çiftlik, tarla, bağ, bahçe, vs...'nin, 72 meskenin ve nihayet 244 adet dükkân, değirmen, fırın, han, hamam gibi işyerinin, akar olarak vakfedilmiş olduğunu görmekteyiz.

Söz konusu otuzbeş vakfın kurucularının kim olduklarını, bu müesseselerde çalışanları, müessesenin işleyiş mekânizmasını ve buralarda cereyan eden sosyo-kültürel hayatı derinliğine sorgulamak ve anlatmak ilgi çekici olabilirdi. Fakat ben burada en az bunlar kadar ilgi çekici olabilecek başka bir soru üzerinde durmak istiyorum. Bu da Yunus Emre'nin dünya görüşü ve insan anlayışı ile bu vakıflar arasında bir münasebetin var olup olmadığı meselesidir. Bu sorunun cevabını aramak üzere, önce Yunus Emre döneminde Anadolu'nun siyasi ve idari durumunu çok kısa bir biçimde tasvirten sonra şiirlerinden hareketle Yunus'un dünya görüşü ve insan anlayışını kısaca sergilemeye gayret edecek, daha sonra söz konusu dönemdeki vakıf kurucularının ve kurmuş oldukları müesseselerin bu anlayışla alakasını tahlile çalışacağım.

Yunus Emre'nin doğumu, Anadolu'nun büyük bir kesiminde cereyan eden sosyal ve dini nitelikli Babailer İsyanı'nın⁵ vuku' bulduğu 1240 yılı sıralarına rastlar. Yine bu dönemde, 1243 yılında, Selçuklu ordularını Köseadağ'da yenen Moğollar, Anadolu'yu da kendi hâkimiyetleri altına alarak, Selçukluları haraç veren bağımlı bir devlet hâline getirir. 1246'da II. Keyhusrev'in ölümüyle ülkede taht kavgaları başlar. Emirlerin, Moğollara karşı isyan ederek, kendisinden yardım istemesi üzerine, 1277'de, Mısır Sultanı Baybars, Anadolu seferine çıkar ve Kayseri'ye kadar gelir. Ancak, Pervane ve diğer bazı emirlerin kendisine yardımdan kaçınması, Baybars'ın Şam'a dönmesine sebep olur. Moğollar karşı bir hareketle isyanları bastırmışlarsa da, ülkedeki iç savaş devam edip gider. Ülke birbiriyle kavga eden Moğolların savaş sahnesi hâline gelir. Nihayet, 1335'te Ebû Saîd Han'ın ölümü ve bir yıl sonra İlhanlı İmparatorluğu'nun parçalanması ile Türkiye'de Moğol devri sona erer ve siyasi hâkimiyet Anadolu'da kurulan Türk beylikleri arasında taksim olunur.⁶

Bilindiği gibi, daha sonra, Osmanlı Devleti bu bölünmüşlüğe son verecek, Anadolu'da Müslüman Türk birliğini yeniden kuracaktır.

Görülüyor ki, 1321 yılında bu dünyadan göçen Yunus Emre'nin yaşadığı devir, umûmiyetle ülkede kavga ve kargaşaların cereyan ettiği, siyasi ve idari açıdan istikrarsız bir devirdir. Yunus Emre, bir kaç cümleyle tasvir etmeye çalıştığımız böylesine değişken ve istikrarsız bir devirde yetişmiş olmasına rağmen, değişmeyen hakikati yakalamasını ve bu hakikatleri asırlar sonrasına da duyurabilecek şekilde şiirleştirerek ifade etmesini bilmiştir.⁷ Yunus sözlerini, zamanın eskitemeyeceğinin şuurundadır: Yunus senün sözlerin ma'nidür bilenlere / Söylenüser sözlerün devri zaman içinde" derken o, terennüm ettiği şiirlerle bir sistem kurduğunu, veya eskimeyen bir sistemin özünü ifade ettiğini, ve bu sistemi anlatan sözlerinin, asırlar boyunca söyleneceğini ifade etmektedir. Şüphesiz Yunus Emre'nin sistemi İslâm inancından, Tek Tanrı'ya imân anlayışından kaynaklanıyor. Yunus, kâinatın ve bütün insanların tek olan Tanrı tarafından yaratıldığına, aynı menş'eden geldikleri için de birbirlerine eşit olduklarına, geçici olan bu dünyadan ebedî olan öbür dünyaya mutlaka göçeceklerine inanıyor. Ona göre, yaratılışı ve istikbâldeki kaderi bakımından tamamen birbirine benzeyen insanlardan oluşan bir toplumun temeli, şüphesiz, bilen ve düşünenlerin rahatlıkla anlayabileceği üzere, iyilikseverlikten ve sevgiden ibaret olmaktadır.

Yunus'un şiirlerinin tahlilinden çıkan sonuçlara göre, Tek Tanrı inancı ve aşkı, kişinin ruhunu saf-laştırır, ona gerçek bir şahsiyet kazandırır. Gerçekten böyle bir inanca sahip olan kişi, artık kendisi için değil, fakat kendisi gibi Tanrı'nın yaratıkları olan kardeşleri için yaşamaya başlar. İnanan ruh, Tek Tanrı aşkına kavuşan insan, hangi biçim altında olursa olsun bütün kötülüklerden arınır ve insanlığın iyiliği yolunda diğergâmlık ve fedakarlık vasıflarıyla bezenir. Tek Tanrı'ya inanan kişi, katiyen bir zalim olamaz, çünkü o, zulmün karşısına ilahî bir nitelik olan adâleti koymuştur. Duygusuz ve taşyürekli bir kalbe sahip olamaz, çünkü onun Tanrısı iyilikseverdir, merhametlidir. Bir yalancı, bir hâin, bir hilekâr olamaz, çünkü o, kalplerde gizli olan şeyleri bile bilen Tanrı'nın önünde yargılanacağına inanır. İnanan kişi, bu ve benzeri bütün kötülüklerden imân örtüsüyle korunmuştur. Tanrı'nın buyruklarına uyan mü'minin kalbinde iyi ve sevimli nitelikler bulunur. Mü'min Tanrı'nın lutfuyla kuşatılmıştır ve son olarak Tanrı'nın şu çağrısına

5. Bu isyan için bkz. A.Y.Ocak, **Babailer İsyanı**, İstanbul, 1980.

6. Bu dönemin siyasi tarihi için bkz. O.Turan, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, İstanbul, 1971.

7. Yunus Emre ve şiirleri için bkz. Faruk K. Timurtaş, **Yunus Emre Divanı**, Ankara 1986; **Türk Yurdu Yunus Emre Özel Sayısı** (Sayı:319, Ocak 1966, İstanbul); S. ve A. Gökdemir, **Yunus Emre Gülteste**, Ankara, 1990.

cevap verecektir: "Ve sen huzura ermiş ruh, memnun ve makbul olarak Rabbine dön. İyi kullanım arasına gir. Cennetime gir" .⁸

Bu Tek Tanrı inancıyla Yunus Emre, ruhunu saflaştırarak gerçek şahsiyetine kavuşmakta sadece dünyayı değil cennet ve cehennemi bile hiçe sayabilecek bir ruh olgunluğuna ulaşmakta, işte bu noktada sisteminin temelini sadece Tanrı aşkı ve insan sevgisini oturtmaktadır.

Dünyaya gereğinden fazla değer vermeksizin, Tanrı'nın rızasını kazanmak arzusuyla, insanı sevmek ve insanlığın iyiliği için çalışmak gerektiği anlayışı sadece Yunus'ta değil, özellikle Yunus'un vakıf yapan çağdaşlarında da mevcuttu.

Bu anlayış, vakfiyelerin girişinde açık seçik ifade edilmektedir. Kırşehir Emiri Caca Oğlu Nuredin'in vakfiyesi'nde bu konuda şöyle deniyor:⁹

"Bil ki, dünya yerleşme ve sükunet yurdu olmayıp kendisinden kaçılacak bir yerdir. ...İnsanları yükseltir, alçaltır, bağışlar, bağışlarını elinden alır. ...Dünyanın başlangıcı serap gibi bir ümid-den ibârettir, sonu topraktan ibâret olan elbisedir. ...Akıllı kimse ona meyletmez, onun zehirle karıştırılmış zevklerini istemez. ...Bundan dolayı sen, geciktirmeden, vaktinde hakikî bir surette Tanrı'ya sığın. Hakikî insan, ömrünü taat ve ibâdete ve hayırlı ve faydalı işler yaparak tahsis eder. Bütün gayretleriyle bu yolda çalışır. ...Tanrı kitabında şöyle diyor: Tanrı'yı ve elçisini tasdik eden ve gönülden Tanrı'ya ödünç veren erkek ve kadının mükafatı kat kat artırılacaktır, onlar için güzel sevaplar vardır.¹⁰ Bizim için mücadele edenlere, bize ulaştıran yolları göstereceğiz; şüphesiz ki Allah iyilik yapanlarla beraberdir"¹¹

Kösedâğ bozgunundan sonra devletin iç ve dış hâdiseler karşısında uğradığı sarsıntıları yatıştırmak ve önlemek suretiyle temayüz etmiş büyük devlet adamı Celâleddin Karatay'ın vakfiyesi'nde de dünya şöyle tasvir ediliyor:¹²

"Muhakkak ki bu dünya aldanılacak bir yer, geçilecek bir muvakkat ikâmetsâhtır. Saadetleri kısırılıklarıyla mükedderdir. Sarayları yıkılmaya mahkum, rûzgârları öldürücüdür; tatlıları zehirle doludur. Orada oturan şüphesiz gidici ve günleri geçicidir. İnsanlarda olan dünya nimetleri tükenip yok olur, Allah yanındakiler ise devam edip gider"¹³

Bir iki cümle de yine Yunus'un çağdaşı olan Emirci Sultan vakfiyesi'nden nakledeyim:

"Vâkıf bilmektedir ki, (Ahirette) kurtulacak olanlar (Dünyada) ekenlerdir. İnsan için çalıştı-ğından başka, elde edeceği bir şey yoktur. Ve çalışması ileride görülecek, sonra da tastamam karşılığı verilecektir.¹⁴ Kıyamet gününde malını hayır olarak bulacaktır. Vâkıf inanmaktadır ki, en faydalı şey güzel işler yaparak sevap kazanmak suretiyle Allah'a yaklaşmaktır. Bu da Allahın rızasını, hoşnutluğunu gözeterek malını onun yolunda sarfetmekle olur"¹⁵

Yunus Emre döneminde kurulan vakıfların vakfiyelerinden yaptığımız bu özet alıntılar tahlil edildiği zaman açıkça görülmektedir ki, Selçuklular döneminde ister ermiş şâir Yunus Emre, ister en üst makamlardaki devlet adamları, ister bir zâviye şeyhi olsun, hepsi de aynı düşünce yapısına sâhiptirler. Onlar için dünya gelip geçici bir misâfirhâneydi. Fakat Tanrı'ya döndürüldüğünde ebedî hayatın mutluluğunu elde edebilmek için, bu dünyada çok çalışmak ve kazancını, insanları daha bu dünyada mutlu kılabilmek için harcamak gerektiğine inanıyorlardı. Bu, islâm dünyasının geri kalış sebeplerinden biri olduğu sanılan "dünyadan el etek çekme, miskinleşme ve kör bir tevekküle boyun eğme" anlamına gelmiyordu. Bu, "aşk ahlâkî" içinde, insanca çalışarak kazanmak, ve kazandığını insanlığın mutluluğu için harcayarak ebediyete ulaşmak anlamına geliyordu. Bu, maddenin esâretinden kurtulmakla mümkündü. Sevgi işiydi. "Ne varlığa sevinürem ne yokluğa yerinürem / İşkunıla avunuram bana seni gerek seni"

8- Kur'an, LXXXIX/28-30.

9- Kur'an, LVII/18.

11. Kur'an, XXIX/69.

12. O.Turan, "Selçuklu Devri Vakfiyeleri.", s.1240.

13. Kur'an XVI/96.

14. Kur'an, LIII/39-41,

15. A.Y.Ocak, "Emirci Sultan...", s.185.

mısralarıyla Yunus, insanın madde ve dünya karşısındaki hürriyetini dile getiriyordu. Varlık sahipleri de ellerinde mevcut malvarlıklarını diğer insanların mutluluğu için vakfederek, bu hürriyeti bizzat yaşıyorlardı.

Yunus'un, "*Ben gelmedim da'viyüçün benim işüm seviyüçün / Dostun evi gönüllerdir gönüller yapmaya geldüm*" şeklinde ifade ettiği sevgiyle hareket eden insanlar, kurdukları vakıflarla gönüller yapmaya çalışıyorlardı. Çünkü bu insanlar Yunus'un "*İsteme ömr-i fâniyi dünya kime kaldı bakî / Yüzbin melik yüzbin sultan reyegân¹⁶ kodi mülk ü mâl*" mısralarıyla tesbit ettiği, dünyanın geçiciliğinin, binlerce bey ve sultanın mal ve mülklerini bedava bırakıp gittiklerinin şuurunda idiler. Yine Yunus'un, "*Evvel bize vâcip budur eyü hulk u amel / İslâm adı konicağaz yoldaşumuz iman.gerek / Bu dünyaya kalmayalım fânidür aldanmayalım / Bir iken ayrılmayalım gel dosta gidelüm gönül*" beyitlerinde belirttiği gibi, müslümanlığın imân, iyi ahlâk ve çalışmaktan ibaret olduğunu biliyor, dünyanın fâniliğine aldanmıyor, birlik hâlinde dostla buluşmaya gidiyorlardı. Çalışarak kazanmanın ve kazancı insanın mutluluğu için harcamanın gayesi bu idi. Vakıflar bu gayenin gerçekleştirilmesi için en iyi yol olarak görülüyordu. Yunus Emre döneminden günümüze ulaştığını söylediğim ellibeş *hayrât*tan her biri, geçici fakat ebediyete götüren bir dünya anlayışının ürünleriydi. Bir örnek verelim. Vakfiyesinde, az önce belirttiğim gibi, dünyanın geçiciliğini, kırılcılığını ve öldürücülüğünü ifade etmeye çalışan Celâleddin Karatay, kesinlikle dünyadan ve çalışmaktan vazgeçmemiş, en yüksek devlet makamlarına yükselerek görev yapmış, servet kazanmış ve ebediyete kadar işlemlerini arzu ettiği vakıf müesseselerini kurmuştur. Bunlardan biri Kayseri yakınlarında hâlâ ayakta duran ve muazzam bir sanat âbidesi olan kervansaraydır. Selçuklu dönemi Anadoluşunda ulaşım şebekesini ve ticâret yollarını canlı bir şekilde ayakta tutan kervansaraylar zinciri içinde yer alan seyyahların anlattığına göre, "yazlık köşkler ve kışlık mekânlar vardı". Yaz mevsiminde olduğu kadar kış aylarında da burada herşeyi bulmak mümkündü. Kervansarayın aşhânesi yemek takımlarıyla, hastahânesi ise yatak takımlarıyla donatılmıştı. Hastahânedede aranan her ilaç bulunabiliyordu. Hamam her zaman hizmete açıktı. Yolcuların hayvanlarının barnacağı yerler de mevcuttu.

Bir mütevellî, bir müfettiş ve bir nâzırın yönettiği kervansarayda, maaşları vakıf tarafından ödenen, bir hamamcı, bir imam, bir müezzin, yolcuları kabul ederek ağırlayan bir muz'if, erzak ve levazım işlerine bakan bir havâyc emiri, misafirlerin hayvanlarıyla meşgul olan bir hancı, vakıf akarların gelirlerini toplayan bir atlı emir gibi birçok memur çalışmaktaydı.

Kervansaraya gelen (müslüman, kâfir, hür ve köle) her yolcuya eşit olarak yemek de ikram ediliyordu. Genellikle et ve sebzededen oluşan yemeklere cuma akşamları bal helvası da ekleniyordu. Gerektiğinde kervansarayda yolcuların ayakkabıları tamir ediliyor, ayakkabısı olmayanlara yenileri veriliyordu. Hayvanların nallanması dâhil bütün bakımları da bedavaydı. Hasta hayvanların tedavisi için bir baytar görevlendirilmişti.

Hastalanan yolcular muayene edildikten sonra kendilerine gerekli ilaçlar veriliyor ve tedavileri yapılıyordu. Sıhhatine kavuşmaksızın kimse dışarı bırakılmıyordu. Ölüm vâki olursa, yine vakfın imkânlarıyla cenâzeler ebediyete uğurlanıyordu¹⁷.

Yunus Emre döneminde, bütün Selçuklu ülkesi, Celâleddin Karatay gibi dünyanın geçiciliğine inandığı için, çok çalışarak çok kazandığı hâlde, maddenin ve servetin esâretine düşmeyen servetlerini insanlığın sosyo-ekonomik ve kültürel hizmetlerine sunarak ebedileştiren insanların kurmuş oldukları bu tür müesseselerle donatılmıştı. Ulaşım şebekesi üzerinde kervansarayı bulunmayan menzillerde, belli ölçüde aynı fonksiyonu icrâ eden zâviye, tekke veya misâfirhâneler vardı.

Bütün bu eserler, Yunus Emre'nin dile getirdiği sevginin meyveleriydi: Tanrı aşkı ve insan sevgisinin uzun ömürlü meyveleri... Bunlar, *hayrat müesseseleriydi*... Öyleyse, bu hayrâtın kurucusu olan insanların dünya anlayışlarının bize menfî bir anlayış gibi gözükmesi, bir yanılığ olmuyor mu?

Yunus Emre dönemi Türk toplumu, burada anlatmaya çalıştığım dünya anlayışının doğmasına ve bunun uygulanışına zemin hazırlayan Kur'an âyetlerinde yer alan "*iyi iş ve iyilik yapma*", "*hayrât yapmaktan yarışma*" mefhumlarının, hepimizin bildiği vakıf eserlere delâlet ettiğini düşündüler, söz konusu kavramları bu şekilde yorumladılar; bu anlayışı uygulamaya alanına koymak sûretiyle, çalışmaya ve insan sevgisine dayalı Türk vakıf kültürünü yarattılar. XIII. asırda içine düştükleri bunalımdan bu sâyede kurtuldular ve böylece Osmanlı dönemi Türk medeniyetinin doğmasına zemin hazırladılar.

16. Reyegân, bedava anlamına gelmektedir.

17. O.Turan, "**Selçuklu Devri Vakfiyeleri**...", s.53-59.

Bu âyetler acaba bugün nasıl yorumlanıyor? Veya yorumlanmalıdır? Biçimler değişmiştir, değişiyor ve değişecektir. Fakat meselenin felsefî özü diriliğini muhafaza ediyor.

Kuzey Afrikalı düşünür Lahbâbî, "insan yetiştiren ve onu tarihin sanatkârı ve dünyanın hâkimi yapan çalışma böylece medeniyeti veya en azından insanî bir medeniyet için gerekli şartları ortaya çıkarmaktadır. Batı, memleketleri kaba ve haşın bir çalışmayla sanayileştirmiştir. Şimdi, insanileşmiş bir çalışma sâyesinde, milletleri medenileştirmek sözkonusudur. Hem de bütün milletleri" diyor¹⁸.

Böyle bir medenileşme hareketi, ancak Yunus ve çağdaşlarının aşk ve çalışmaya dayalı dünya anlayışlarından geçer...

TARTIŞMA

Ayhan DÜRRÜOĞLU (Dürrüzâde Vakıf Mütevellisi)- Sayın Bahaeddin YEDİYILDIZ'a bizi aydınlattıkları için teşekkür ediyorum.

Yunus Emre'nin denizde eriyen birer damla gibi olan tasavvufa aşkını hakikaten vakıf kültüründen geldiğine ben de inanıyor ve zannediyorum kervansaraylarda müslim veya gayrimüslim, 3 gün bedava olarak misafir edildikten sonra ancak dördüncü gün parası alınır kaydı olması gerektir.

Teşekkür ediyorum efendim.

Başkan- Başka konuşmacı.

Buyurun efendim.

Hakkı ÖCAL- Yunus'un dili sade ve öz'se eğer, konuşmalarımız da lütfen öz ve sade olmalıdır. Alištiğimiz birtakım terimler var. Ben bir hocayım, eğitimciyim. Konuşmalar da Yunus gibi öz ve sade olmalıdır.

Teşekkür ederim.

Başkan- Ben teşekkür ederim.

Efendim, bazan ben de bazı kelimelerin karşılığını bulmakta zorluk çekiyorum. Yarın Gaziantep'te, Vakıf Haftası için yapacağım bir konuşmayı hazırlarken Merhum Devellioğlu'nun Osmanlıca Lügati'ndan istifade ettim. Acaba nasıl Türkçeleştiririm derken bayağı zorluk çektim; haklısınız hocam.

Buyurun efendim.

Prof.Dr.Bedri GÜRİSOY Muhterem hanımefendiler, beyefendiler; sayın Türk yazarları, şairleri, düşünürleri hakkında dinlediğim eski hatırıma yer etmiş tebliğlerde hep yazarın büyüklüğü anlatılır ve o büyüklüğe bizim ulaşamadığımız şeklindeki yakınmalarla iş biterdi. Sayın YEDİYILDIZ için felsefî temeline inen yeni unsurlar getirdi ondan dolayı kendisine teşekkür ediyorum. Şunu arz etmek istiyorum: Bir toplumun insanlığın kaderini etkileyecek boyutlarda eser verebilmesi için o toplum içinden yetişen insanların evvela o toplumun kültüründen kendi yetişkinlik gıdasını alması gerekir.

İşte, bence Yunus Emre'nin en özellik taşıyan yönlerinden biri, bir Türk toplumu içerisinde ve İslâmî anlayış içerisinde; ama, o toplumun değer yargılarından insanlığa hitap edecek ifadeleri bulup çıkarmasıdır. Buradan şöyle bir netice de çıkar: Kendi kültürlerinin temelinde yatan değerlerle beslenmiş insanların, insanlığa hitap edecek boyutlarda yeni ifadeler getirmeleri mümkün olmaz.

Hepinize saygılar sunarım.

Başkan- Ben de teşekkür ederim.

Buyurun Sayın YEDİYILDIZ.

Prof.Dr.Bahaeddin YEDİYILDIZ- Efendim, önce sayın DÜRRÜOĞLU'a cevap vermek istiyorum.

18. Lahbâbî, **Kapalıdan açığa: Millî Kültürler ve Medeniyet** (Çev.B.Yediylldız), İstanbul, 1980, s.78-79.

Kendilerinin de belirttiği gibi Kervansaraylarda üç gün herkese karşılıksız hizmet sunuluyordu. Üçüncü günden sonra orada kimse kalmıyordu, gidiyordu; ama, kalmak mecburiyetinde olursa, kendi isteği ile ve gerekçesiz kalıyorsa para ödüyordu; ama, hastaysa gene bedava bakım devam ediyordu.

Sayın ÖCAL'ın dil meselesi konusundaki sorusuna gelince, zannediyorum ben Türkçe konuştum; elbette kullandığım kelimeler arasında Arapça veya Farsça kökenli olanlar, hattâ batı dillerinden gelenler bulunmaktadır. Bunlar Türkçeleşmiş, Türk hançeresine uydurulmuş, bazan geldiği dilden farklı anlamlar yüklenmiş kelimelerdir. Diğer taraftan, bu kelimelerden bazıları, zâten teknik kelimelerdir, onları kesinlikle değiştiremezsiniz. Meselâ Osmanlı eğitim sisteminden bahsederken **mektep** ve **medrese** yerine okul kelimesini kullanamazsınız. Sayın Bedri Gürsoy hocamızın da belirttiği gibi, yeni bir şey yaratabilmek için eski veya yeni kendi millî kültürümüzü çok iyi tahlil etmemiz ve ondaki dinamik unsurları seçmemiz lâzım. Bu, söz konusu kültürün dilini de çok iyi bilmeyi gerektirir. Kendi kültürünün belli bir dönemdeki dilini bilmemek, bir aydının dinlediği bir konuşmayı anlamamasının gerekçesi olamaz.

Yunus'un yabancı dillerden gelen kelimeleri kullanmadığı, saf bir Türkçe kullandığı iddiası da doğru değildir.

Yunus üzerinde Fransa'da yeni bir doktora yapıldı. O konuda bilgi vermek istiyorum. Araştırmacı Yunus'un divanındaki kelimeleri saymıştır; buna göre Yunus, yüzde 50 Türkçe, yüzde 30 Arapça, yüzde 20 de Farsça kelime kullanmıştır. Yani, öyle sanıldığı gibi Yunus, başka kültürlerden kelime almamış, Orta Asya Türkçesiyle konuşan bir şairimiz de değildir. Devrinin kültür dilini konuşmaktadır, biz de bugünkü kültür dilimizi konuşuyoruz.

Sayın GÜRSOY'a sadece teşekkür ediyorum.

Başkan- Efendim, çok teşekkür ediyorum.